

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 308. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_599-txt-shoot-idm9319.pdf (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Vi maa nemlig huske, at *Polen* indtil 1772 var et Rige paa 13000 Kvadrat-Mile, med 11-12 Millioner Indbyggere, og indtil Midten af det 17de Aarhundrede Rusland overlegent, uden paa nogen Maade at true det øvrige Evropa, som det tvært imod baade mod Russer og Tyrker havde gjort udmærkede Tjenester. Igjennem hele det 18te Aarhundrede, da Polen havde Kurfyrsterne i Sachsen til Konger og forstyrredes af borgerlige Uroligheder, var det vel sunket i Afmagt; men Naboerne, der ærlig havde bidraget dertil, havde dog ingen Ret til at beklage sig derover, endsiges da til at overvælde og sønderslide et mod dem aldeles fredeligt Rige. Til Paaskud brugte vel baade Kongen af Prøjsen og Kejserinden af Rusland den Trængsel, deres trosforvandrede maatte lide; og sandt er det, at ogsaa i Oplysning og Statsklogskab gik Polen besynderlig baglængs; thi i det 16de Aarhundrede var Polen det eneste Land i hele Verden, hvor der virkelig herskede Samvittigheds-Frihed, og i det 17de Aarhundrede derimod, da det i hele den dannede Verden hørte til Dagens Orden, om ikke just at give, saa dog at fordre og berømme Samvittigheds-Frihed, da sammensvor den polske Adel og Gejstlighed sig aabenbar imod den; men at hverken Frederik i Prøjsen eller Katrine i Rusland førte Krig for en Ting, der var dem saa ligegyldig som Religionen, er indlysende; og det var da aabenbar kun for at afrunde sig paa Næstens Bekostning, de tre Stormagter bleve ved at klippe Polen saa længe, til hele det betydelige Rige 1795 aldeles forsvandt af Staternes Kreds, for at Rusland og Østerrig kunde hver faa omtrent 5 og Prøjsen halvtredje Million flere Slaver at beherske. Kun 1794, da Polen var svundet ind til et lille Rige paa 3 Millioner, hvori Stanislaus Poniatowsky var Ruslands underdanige Statholder, rejste en Del Polakker sig for Alvor under Thaddæus *Kosciuzko* (født 1756, død 1817); men det varede kun fra 4de Marts til 10de Oktober, da *Kosciuzko* blev fangen, og Pragas Storm 4de November 1794.